

Utdrag av Egil M. Kristiansen: Kampen, side 8-9.

FORORD

Av general (R) og tidligere forsvarssjef Sverre Diesen

Fredag 2. oktober 2009 ble kaptein Eiliv Austlid av Kongen i statsråd tildelt Krigskorset med sverd post mortem. Austlid fikk denne Norges høyest rangerte utmerkelse for sin innsats under det kaotiske felttoget i Sør-Norge i april dagene 1940. Denne boken handler ikke først og fremst om den dåden han ble hedret for, men mer om hvordan og hvorfor det kunne gå nesten 70 år før han ble gitt den æresbevisning og den oppreisning han så åpenbart fortjente. Det har flere årsaker og forklaringer – noen forståelige, andre hverken forståelige eller aktverdige.

Da undertegnede ble kontaktet av oberstløytnant Ulmar Wollan og han nevnte kaptein Eiliv Austlid, var det ett bilde som umiddelbart sto frem på netthinnen: Andreas Hauges tegning i hans første illustrerte bok om felttoget i 1940 av kaptein Austlid, umiddelbart før han faller noen meter foran et tysk maskingeværrede på Dovre 15. april. Austlid står med sin Colt pistol i neven rett under den tyske stilling da han blir oppdaget og skutt ned av en av de tyske fallskjermjegerne. For meg hadde Hauges fremstilling og illustrasjon av begivenhetene på Dovre denne april dagen alltid stått som et av skoleeksemplene på et krigshistorisk velkjent fenomen: Når en avdeling er slått i bakken og holdt fast av fiendtlig ild uten å kunne rykke hverken frem eller tilbake er det som regel bare en ting som kan få den fremover og ut av knipa – at sjefen setter et personlig eksempel og roper «Følg meg!» Sist dette ble demonstrert var under Falklandskrigen i 1982, da 2nd Battalion, The Parachute Regiment, eller «2 Para», ble slått i bakken av argentinsk ild ved Goose Green på East Falkland. Bataljonssjefen, oberstløytnant «H» Jones, gjorde da nøyaktig det samme som Austlid i sin tid – med en håndfull soldater fra bataljonsstaben gikk han frem og fikk bataljonen med seg, men ble altså skutt ned og drept selv. Jones fikk imidlertid Victoriakorset – Storbritannias fremste krigsutmerkelse – post mortem, mens det var tydelig at sterke krefter var mobilisert for å hindre at Austlid skulle få det samme.

Slik omstendighetene var i denne saken kunne man for så vidt tenke seg at motstanden var av politisk opprinnelse, og motivert av ønsket om å unngå at en så fremtredende Arbeiderpartipolitiker som Trygve Lie skulle komme i et dårlig historisk lys. Hadde vi med andre ord å gjøre med et utslag av de samme mekanismer som etter manges mening bidro til at general Fleischer ble satt utenfor etter at felttoget i Nord-Norge var over? Den forklaringen viste seg å ikke holde, da det ble klart at en borgerlig regjering med en Høyre-statsråd i Forsvarsdepartementet hadde vært minst like avvisende som noen av sine forgjengere. Det ble i stedet tydelig at uviljen mot en re vur - der ing av Austlid-saken satt andre steder, i departementets embetsverk og i Krigsdekorasjonsrådet. Her var imidlertid argumentene av høyst variabel lødighet, i tillegg til at man også hadde gjort en 180 graders kuvending i sin begrunnelse underveis. Det var altså ikke «krigens tåke» og usikkerhet om det faktiske hendelsesforløpet under Austlids operasjon som i lengden kunne brukes som begrunnelse for en avvisning. Mistanken steg der-for om at vi

her hadde å gjøre med et tilfelle hvor byråkrati og krigsdekorasjonsråd i fellesskap hadde bestemt seg, og ikke ønsket noe prestisjetap ved å skulle endre mening.

Undertegnades erfaring er at vi i våre departementer har et meget skik - kelig og hederlig embetsverk, som skjøtter sine plikter på beste måte i sam - svar med de lover og bestemmelser de forvalter. Imidlertid vil det også hos oss – bevisst eller ubevisst, og i likhet med alle andre land – forekomme situasjoner der store byråkratier utvikler denne type institusjonell selvforsvarsmekanisme. Derfor vil det alltid være bruk for ildsjeler som oberstløytnant Ulmar Wollan og professor Henning Jakhelln, som ikke lar selv det seigeste vidjekratt av offisiell motvilje stoppe seg. Denne boken er derfor en viktig påminnelse om dette, og dertil en dekorasjon i seg selv til to som etter tiårs strid til slutt fikk kjempet igjennom en rettferdig sak.

Oslo, 14. februar 2010

Sverre Diesen
General (R) / Tidligere forsvarssjef